brožura s překlady

Spatři les namísto stromů
[See the Forest for the Trees]

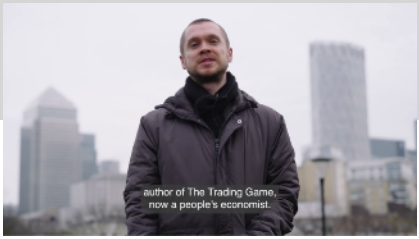

VÍTEJTE NA KANÁLE
GARY'S ECONOMICS

Vítejte na kanále Gary's Economics [Garyho Ekonomika].

Jsem Gary Stevenson, bývalý finanční obchodník [londýnské Citibank], autor knihy Obchodní hra [The Trading Game], teď ekonom lidí.
Vydělal jsem miliony liber sázením na to, že [majetková] nerovnost zničí ekonomiku a životy obyčejných rodin.

Na tomto kanále si přesně vysvětlíme, co se děje v ekonomice způsobem, který je pochopitelný a přístupný pro běžné lidi.

Poslyšte, kdyby lidé chápali, jak [majetková] nerovnost zasahuje do jejich životů a do budoucnosti jejich rodin, nepřijímali by ji.

Takže na tomto kanále si vše vysvětlíme v základních, jednoduchých pojmech, tak, abyste tomu porozuměli, abyste to mohli vysvětlit svým přátelům a své rodině.

Sledujte tato videa.

Pošlete to svojí mamce. Pošlete to svojí babi.

Pojďme spojit lidi a přestat akceptovat ekonomiku,
která je rok od roku horší a horší.

Díky.

RŮST NÁS NEZACHRÁNÍ

[*britský premiér Keir Starmer:*] „[Ekonomický] růst je prioritou číslo jedna této vlády.“

Stala se z toho v podstatě mantra, v podstatě modlitba, která říká „nestarej se o nic jiného než o růst, jenom růst“.

V zásadě to dosáhlo bodu, kde se růst stal ve své podstatě krycím heslem superbohatých, které znamená „jsem idiot, nerozumím tomuto problému. Nemám žádná skutečná řešení. Jenom zas***ý růst.“

Slýcháváme tyhle druhy argumentů: „problémem Británie je, že prostě nejsme dostatečně produktivní.“

Pokud je ale základním problémem nedostatek produktivity, proč bohatství těch nejmajetnějších lidí v zemi, těch nejmajetnějších lidí na světě, milionářů a miliardářů, proč bohatství těchto lidí překonává všechny rekordy?

Vždy si vzpomenu na to, jak uprostřed hluboké krize životních úrovně [noviny] Financial Times vydaly článek a nadpis zněl „*Zastaví se někdy ten boom luxusního zboží*?“

Žijete-li v zemi a ve světě, kde se životní úroveň běžných lidí propadá a životní úroveň těch nejbohatších letí raketově vzhůru, trhy s akciemi prolamují nové nejvyšší rekordy všech dob. Cena zlata trhla masivní nový rekord všech dob právě včera.

Opravdu si myslíte, že problémem je růst produktivity?
Nemyslíte si, že by tu mohl být hlubší problém s nerovností?

Je velice, velice důležité, aby lidé jako jste vy rozuměli tomu, že [majetková] nerovnost roste a ta nerovnost postupuje velice rychle kupředu.

A když [majetková] nerovnost roste rychle, životní úroveň bohatých se zvyšuje a životní úroveň chudých se propadá.

Lidé jako naši velice bohatí politici se nechystají
s tím cokoliv dělat.

Musíte to být vy. Musím to být já.

Musíme být hlasití vůči těmto politikům a říct,
problémem není ekonomický růst,
problémem je růst majetkové nerovnosti.

Pokud to nespravíte, naše životní úroveň se propadne.

Není to růst,
je to nerovnost, hlupáci.

Musíme to napravit.

Díky.

ZAČNĚTE CHRÁNIT SVÉ ZDROJE

Peníze nejsou skutečným zdrojem.
Peníze jsou prostředkem, který používáme, abychom určili rozdělení skutečných zdrojů.

Pokud bohatí dostanou nadměrně velké množství peněz, budou konkurovat vámi i vašim dětem v přístupnosti k bydlení.

Ceny bydlení porostou.
Vaše děti si nebudou moct bydlení dovolit. To znamená, že budou déle v podnájmu, a to znamená, že si budou muset půjčit peníze od bohatých, aby si mohli koupit bydlení.
Budou platit vyšší úroky.

Sledujte peníze.
Sledujte, kam vedou peníze.

Kdo bohatne? A kdo se stává chudším?
Čí daně se zvyšují? Čí daně se snižují?
Pro koho je stále obtížnější pořídit si bydlení?
Kdo si kupuje 10 nebo 20 bytů?

Sledujte, kam vedou peníze.
Podívejte se na distribuci.

To je to, co je důležité, aby jste ochránili finanční pozici vašich dětí a vašich vnoučat.

Donald Trump v ekonomice selže.
[Britský předseda vlády] Keir Starmer a labouristé v ekonomice selžou.

Oba tito lídři, přestože podle teorie stojí na opačném politickém spektru, budou přehlížet pokračující nárůst nerovnosti.

Stejně jako to dělal Obama, stejně jako to dělal David Cameron, stejně jako to dělal Boris Johnson. Stejně jako to dělal George Bush. Všichni tito prezidenti a předsedové vlády, ať už byly červení nebo modří, všichni vaši lídři přehlíželi nárůst nerovnosti.

To, co tu máte, je obrovská loď s dírou v trupu. A jedna skupina lidí vám říká, abyste veslovali, tj. počínali si rozumněji. A druhá skupina lidí vám říká, abyste vykopli cizince.

Zatímco vy a vaše rodina a vaše komunita přicházíte o své bohatství, svůj majetek, ve prospěch těchto lidí a lidí, kteří je financují.

Přestaňte se dohadovat o pravo-levých nesmyslech
a začněte chránit své zdroje.
Začněte střežit své bohatství, svůj majetek.

Docílíte toho zdaněním bohatých.

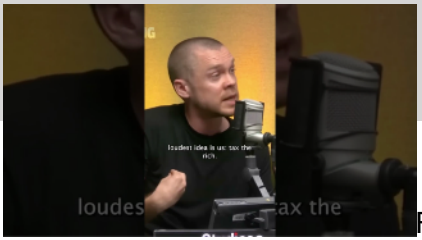

PROČ MILIARDÁŘI FINANCUJÍ KRAJNÍ PRAVICI

Každý člověk v ulici ví, že politický střed selhal. Každý to ví. Takže něco se musí změnit.

Jeden citát od Miltona Friedmana, amerického ekonoma říká, že „v obdobích krize, budou nové myšlenky vybrány z těch myšlenek, které jsou v danou dobu po ruce.“

Každý ví, že nás v politice čeká něco nového a je velice očividné, co je tou nejhlasitější myšlenkou, která je teď po ruce, kterou je krajní pravice, a druhá nejhlasitější myšlenka jsme my: zdaňte bohaté.

Takže pokud jste miliardář a víte, že se politika posune buď ke krajní pravici, nebo ke zdanění bohatých, co uděláte?

Budete financovat krajní pravici a oni to dělají, velice významně. Podívejte se, co dělá Elon Musk.

Tihle lidé vědí, že nechtějí platit vyšší daně.

A mají úplnou pravdu v tom, že způsob, jak předejít povinnosti platit vyšší daně, je masivní finanční podpora krajní pravice.

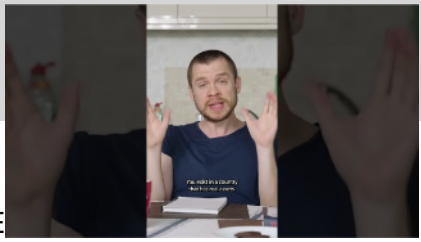

SUPERBOHATÍ JSOU NEJSNÁZ ZDANITELNÍ LIDÉ

Pokud vlastníte tunu britských aktiv,
ať už jsou to společnosti, které prodávají britskému spotřebiteli, nebo to jsou britské domy, britský dluh, britská půda, britské nerostné suroviny, vaše peníze pocházejí z Británie.

A bylo by to stejné, kdybych mluvil o USA, kdybych mluvil o Austrálii, kdybych mluvil o Německu, nebo o Francii.

Nacházíte se v zemi, která má skutečná, reálná aktiva, tedy zdroje. Tyto zdroje jsou vlastněné někým, osobou. A kdykoliv tyto zdroje použijete, platíte té osobě, a peníze pocházejí od vás.

Takže toto je ten hlavní důvod, proč ti nejbohatší lidé ve společnosti, jsou vlastně de facto ti nejsnáze zdanitelní.

Protože, kdyby, že jsem učitel, nebo právník, nebo doktor, můžu odjet do Dubaje, nebo můžu jet do Singapuru, a můžu pracovat v těchto zemích a generovat příjmy, vydělávat peníze, ze své práce.

Kdyby, že jsem majetný a vlastním vaší zemi, ať už odejdu nebo ne, mé peníze pořád pochází od vás a jsem tak z pohledu daní tou nejméně mobilní osobou na světě.

[*ždímání*]
PROČ LABOURISTÉ NIČÍ VAŠI ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

OK. Vítejte zpět na kanále Gary's Economics [Garyho ekonomika]. Dnes si vysvětlíme, proč labouristé ničí vaši životní úroveň.

OK, pokud se díváte na toto video v neděli 30. března 2025, což je den, kdy bude video zveřejněno, a nebo krátce poté, sledujete ho bezprostředně po vydání labouristického Jarního vládního prohlášení [the Spring Statement].

Zprávy budou naprosto zaplaveny diskusemi o věcech jako jsou fiskální pravidla, sazby státních dluhopisů a předpovědi [ekonomického] růstu. A pravděpodobně očekáváte, že natočím něco o Jarním vládním prohlášení [the Spring Statement].

Ale, abych byl upřímný, v časech, jako je tento, kdy sledujeme toto divadlo politických vyhlídek, jsem často frustrovaný ze způsobu, jakým se média upínají na rozpitvávání specifických detailů… Které daně zvýšil? Nebo spíš, které daně [ministryně financí Rachel Reaves] zvýšila? Které výdaje pokrátila?

A velice často se vede velice málo diskuse o tom, co se vlastně děje v širších souvislostech. Proč se labouristé rozhodli pro zavedení úsporných opatření 2.0? Jaké jsou ty důvody, které labouristy vedou k potřebě tohle udělat? Proč jsou nuceni to udělat?

Když jsem byl [bankovním finančním] obchodníkem, jednou z prvních věcí, která mi přišla opravdu zajímavá bylo, že si jako obchodník velice rychle uvědomíte, že věci, které jsou ve zprávách vykreslovány jako důležité, jsou velice často pro obchodníky naprosto nepodstatné. A věci, které jsou pro obchodníky na trzích podstatné, velice často nejsou ve zprávách vůbec ukazovány.

Takže máte situaci, ve které zprávy mají v oblibě teatrální vyhlídky do budoucna jako je rozpočet, jarní prohlášení vlády, ale ve skutečnosti, to co je důležité pro obchodníky, pro ekonomii, pro váš životní standard, je, co je ten širší kontext, co jsou ty dlouhodobé změny v ekonomice?

Takže to, co bych dnes chtěl udělat, je vám vysvětlit, proč se stalo to, že labouristé zavádějí úsporná opatření 2.0, proč labouristé škrtají výdaje, škrtají příspěvky, zvyšují daně pro pracující. Proč labouristé zhoršují vaši životní úroveň?

Byl jsem velice pesimistický ohledně labouristů už před volbami. Byl jsem si naprosto jistý, že labouristé selžou ve výraznějším zvýšení růstu ekonomiky, že budou stát v čele upadající životní úrovně. A myslel jsem si, že tu vždy byl vysoký risk, že šáhnout po úsporných opatření 2.0. A to z toho důvodu, že jsem porozuměl širším souvislostem trendu, který ve skutečnosti dominuje ekonomice posledních 20 let, ale převážně od doby, převážně posledních 5 let, od doby COVIDu, kterou nazývám ždímání neboli vytlačení z trhu.

Ždímání neboli vytlačení dělnické, nižší třídy, ždímání střední

třídy, ždímání státu. A v tomto videu si hezky pomalu detailně projdeme, co to ždímání je, a jaký to na vás má vliv.

Ok. Takže „ždímání“ je ve skutečnosti jakýsi nový způsob pojetí něčeho, o čem mluvím už dlouho. Ale teprve poslední dobou se přikláním k tomuto druhu označení. A myslím si, že to je velice účinný způsob, jak běžným lidem vysvětlit, co se děje a jaký to má na ně dopad.

Takže, na tomto kanále hodně mluvím o majetkové nerovnosti. Ale myslím si, že majetková nerovnost jako koncept může znít trochu akademicky. Může to znít trochu idealisticky, rovnostářsky. Lidé si mohou tak nějak myslet, „tohle je politika závisti, jak se to týká mě?“ A myslím si, že „ždímání“ neboli vytlačení je ve skutečnosti zaměření se na ten nejvíc zničující a nejvíc nebezbečný přímý následek nerovnosti bohatství pro běžné lidi, kterým je to, že bohatí hromadí ohromné množství peněz. A to používají, aby připravily ostatní skupiny ve společnosti, jako je dělnická neboli nižší třída a střední třída, o majetek [aktiva]. Což znamená, že za nějaký čas, bude mít dělnická třída a střední třída méně a méně a méně majetku [aktiv], a budou se dostávat víc a víc a víc do dluhu. A abych byl upřímný, porozumění právě tomuto fenoménu je to, co mě v první řadě přimělo zajímat se o nerovnost bohatství.

Když jsem se stal finančním obchodníkem po událostech roku 2008 [finanční krize, kolaps investiční banky Lehman Brothers, 15. září 2008], všichni předpovídali silné zotavení ekonomiky. Ale já si nemohl pomoct a nevšimnout si, že běžné rodiny se rok co rok stávají chudšími a chudšími,

generace za generací, a stejně tak i stát. A to je v podstatě to, co mě dovedlo k pochopení, že nerovnost je důležitá. Takže, když to otočíme a zaměříme se namísto nerovnosti bohatství jako takové na ždímání čili vytlačování nižší třídy a střední třídy, myslím, že to bude mnohem bližší a účinnější pro běžné lidi, běžné rodiny jako je vaše, protože začnete vnímat, že to znamená, že já a moje rodina přijdeme o majetek. Přijdeme o náš dům. Budeme nuceni se zadlužit.

OK. Takže to, o co se teď pokusím, je vlastně taková hezká historická přednáška o dějinách majetkové nerovnosti. Zaměřím se hlavně na svou zemi, na Velkou Británii. A budeme mluvit o tom, jak běžné rodiny získaly majetek a jak byly ždímány a jak jsou ždímány.

OK. Takže nejdřív nějaký historický kontext.
Období 70let po druhé světové válce není historickou normou a není běžné ani v jiných státech. V průběhu těch 70let jsme viděli, jak velká část obyčejných lidí, velká část obyčejných rodin, lidí vydělávajících průměrné nebo dokonce podprůměrné mzdy, byla schopna vlastnit dům, byt, bez výrazného dluhu, získat věci jako jsou důchody, v podstatě vlastnit malé množství bohatství neboli majetku.

Toto není běžné. Pokud se podíváte na zbytek světa, abych byl upřímný, mimo Evropu a Severní Ameriku, pokud se podíváte na země v Africe, v latinské Americe, v Asii, to co uvidíte jsou malé, velice bohaté elity a velice malé střední třídy pod nimi. A uvidíte, že většina lidí, která tam žije, nevlastní žádné významné bohatství. To co vlastní, má velice malou hodnotu, a žijí v chudobě. A tak tomu také bylo

v Evropě a v této zemi, Velké Británii, a také ve Spojených Státech, po většinu dějin. A to je v podstatě, upřímně, to je dlouhodobá historie post-zemědělských lidských civilizací, kde zpravidla máte malou elitu a hodně chudých okolo.

V dějinách této země, Velké Británie, najdete pár historických příkladů, kdy pracující lidé byly schopni získat trochu víc moci a trochu víc bohatství.

Po morové epidemii, po Černé smrti [cca 1347–1353], při které zahynulo 50% evropské populace, byli pracující lidé trochu víc potřební. A podařilo se jim dostat trochu větší podíl. Mohli jste si všimnout, že ženy dostaly trochu větší podíl než jaký měly do té doby.

Během období průmyslové revoluce, během průmyslové revoluce, jste měli období, kdy se v podstatě celá světová produkce odehrávala v, jak víte, malé části severozápadní Evropy. A po značných bojích, obyčejní pracující lidé mohli opět dostat malý podíl.

Ale i tehdy ve skutečnosti tyto společnosti žily ve velice vysoké míře nerovnosti, většina bohatství byla vlastněna úzkou elitou. Ale ve 20. století se toto všechno podstatně změnilo.

Lidé někdy zapomínají, že ještě na počátku 20. století, v letech 1900, tu pořád byla opravdu velice, velice rozšířená chudoba a extrémní nerovnost, dokonce i v této zemi, ve Spojeném království. Moje babička, která se narodila ve 20. letech, viděla, tuším, tři ze čtyř svých sourozenců umřít

na tuberkulózu, což je vlastně nemoc, které lze předcházet, nemoc chudých. Jo, lidé žili v zoufalé chudobě na počátku 20. století. Ale v průběhu a bezprostředně po druhé světové válce, nastala významná změna. A to, čeho si můžete všimnout, pokud porovnáte období před druhou světovou válkou a po druhé světové válce, je obrovský nárůst bohatství v rukou státu, a něco z toho bohatství se dostalo do vlastnictví střední třídy, a nakonec také významné množství bohatství dělnické třídy.

Často mluvím o svém tátovi, který pracoval pro poštu vydělávajíc 20 tisíc liber ročně, podprůměrnou mzdu. A byl schopný koupit si nemovitost a podobné věci.

Takže to, co vidíte, je, že tato historická dynamika bohatých vlastnících všechno se najednou mění ve 20. století. A myslím, že klíčem ke změně je v podstatě druhá světová válka. A domnívám se, že druhá světová válka přináší velký posun ve vlastnictví bohatství. A, abych byl upřímný, rád bych trochu víc porozuměl tomu, jak přesně se bohatství v průběhu druhé světové války přesouvalo z vlastnictví majetných na vlastnictví státu a obyčejných lidí. Snažím se to nastudovat. Mám své teorie. Nejspíš si jednoho dne pozveme odborníka, aby nám o tom něco řekl.

Myslím, že je zajímavé to vzít do úvahy, protože v současné době, kdy je velká pozornost na téma, zda-li můžeme zdanit bohaté, lidé často zapomínají, že 20. století je velice dobrým příkladem toho, jak může být bohatství rozprostřeno, a že nemusí téct jenom jedním směrem. Může téct zpátky k obyčejným lidem. Ale co potřebujete vědět pro teď je

hlavně to, že druhá světová válka přinesla skutečně historický posun v tom, kdo bohatství vlastní. A nebylo již vlastněno pouze malou elitou, najednou bylo vlastněno z velké části státem a střední třídou a také nižší dělnickou třídou. A po období 30, 40let po druhé světové válce to takto zůstalo prakticky beze změny. A bylo to především proto, že v tomto období jsme měli velice, velice vysoké daňové sazby pro bohaté, což v podstatě zabraňovalo jednosměrnému toku bohatství, o kterém na tomto kanále hodně mluvím. Kdykoliv tu máte nerovnost, nastává tento druh problematické situace jako je ve hře Monopoly, znáte to, jako tihle chlápci vlastní majetky a tihle chlápci je nevlastní. Musíte jim vyplácet své peníze. A časem, tento majetkový rozdíl roste a roste a roste.

Ale v 50., 60., 70. letech jsme měli velice vysoké sazby zdanění těch nejbohatších, které v podstatě zabraňovali bohatým, aby hromadili peníze a nakupovali aktiva čili majetky. Poté v 80. letech přišla vláda Thatcherová v této zemi, vláda Reagana v USA, a v zásadě úplně přepsali příběh kolem ekonomiky.

Hodně lidí nemá rádo Thatcherovou nebo Reagana, ale myslím si, že když se ohlédnete na to, co udělali, můžeme je vnímat jako nadějný příklad toho, že daňová politika se může změnit, podíly se mohou změnit, příběh ekonomiky může být změněn. A tihle lidé v zásadě změnily ten příběh.

Dodám, že to, o co se na tomto kanále v podstatě snažíme, je změnit příběh ekonomiky. Thatcherová a Reagan přišli, změnili příběh ekonomiky a masivně, masivně srazili zdanění

nejmajetnějších lidí. A jakmile tohle uděláte, začíná vytlačování. Neboli ždímání. A tak vstupujeme do prvního stadia ždímání.

Ok, takže první část ždímání, daně pro bohaté lidi byly sníženy v 80. letech. A najednou bohatí začali shromažďovat velké množství peněz. Teď, jedna klíčová vlastnost, o které na tomto kanále hodně mluvím, je, že bohatí mají to, čemu ekonomové říkají *nízký mezní sklon ke spotřebě*. Znamená to, že když dáte majetným lidem spoustu peněz, nijak výrazně to nezvýší jejich spotřebu. Namísto toho začnou výrazně nakupovat aktiva, tj. majetky.

Takže bohatí dostanou hodně peněz, začnou nakupovat aktiva. První věc, kterou vidíte, je zvyšování cen aktiv. Můžete pozorovat trh s akciemi… můžete pozorovat zvýšení cen akcií a můžete si všimnout nárůstu cen nemovitostí. Co je na tomto zajímavé je, že většina lidí vnímá toto stadium jako velice pozitivní věc. Protože, víte co, jsme v poválečné ekonomice, kde spousta lidí, dokonce i ti chudší lidé, vlastní aktiva, majetek, a najednou pozorují, jak cena jejich nemovitosti stoupá, nebo jak stoupají jejich akcie, pokud jste v zemi, jako je USA nebo Německo, kde lidé vlastní akcie.

Lidé jsou skutečně nadšení, ve stylu „cena mého domu se zvyšuje, cena mých akcií jde nahoru. Tohle je fakt, fakt dobrý.“ A myslím si, že většina lidí si neuvědomuje, že ten nárůst cen akcií a nárůst cen bydlení je v zásadě projevem toho, že bohatí začínají ždímat, vytlačovat lidi z majetkového vlastnictví. A to, co můžete pozorovat jako první je, že ti

nejchudší lidé zareagují na toto zvýšení cen aktiv tím, že prodají svoje aktiva. A uvědomte si, že první věcí, kterou jste viděli, bylo, že to byli především starší lidé z chudších rodin, kteří využili tohoto náhlého zhodnocení navýšených cen majetku [*asset windfall*], aby si dopřáli pohodlnější důchod.

Rád bych poukázal na to, že pohodlné důchody nejsou historickou, ani mezinárodní, normou, ale je to něco, co jsme začali získávat především v této první fázi vytlačování. Takže, pokud jste… pokud jste chudí, prožili jste život jako chudí a najednou vidíte, jak cena vaší nemovitosti, vašeho domu nebo bytu, stoupá, to, co pravděpodobně uděláte, je, že si řeknete: „Tak jo, to je skvělý. Využiju zvýšené ceny a dopřeju si trochu přepychu, trochu pohodlí na důchod“. A to, co to znamená je první stadium vytlačení, vypadá to skvěle dokonce i pro chudé, hlavně pokud vlastníte nemovitost. Říkáte si, „cena mé nemovitosti stoupá, prodám ji a budu žít lepší život“.

Takže, to co vidíme v první etapě jsou bohatí lidé, kteří střádají peníze, ale nepoužívají je, aby konkurovali chudým nebo střední třídě v boji o spotřebu, což znamená, že životní úroveň běžných lidí se nepropadá. To, co dělají, je, že ty peníze používají, aby vytlačili ty nejslabší hráče, což je historicky dělnická třída, a vytlačili je z vlastnictví majetku [aktiv], z vlastnictví nemovitostí.

A takto to stále pokračuje a časem začínáte být svědkem toho, jak ceny nemovitostí stoupají výš a výš a výš. Sociálně slabší rodiny časem vlastní méně a méně nemovitostí. Myslím, že velice dobrým příkladem tohoto je britský [vládní]

program the Right to Buy neboli Právo na odkoupení, což byla doba, kdy vláda Spojeného království odprodávala bydlení sociálně slabším lidem. A tito chudší lidé měli své domy po nějakou dobu ve vlastnictví, až je nakonec prodali, aby si zajistili důstojné důchody a ke konci života nic nevlastnili. Teď jsou ty nemovitosti vlastněné majetnými lidmi, kteří si kupují nemovitosti, aby je pronajímali, a sociálně slabší dopadli tak, že stát nemá žádný majetek a oni sami jsou také bez majetku.

Toto je velice, opravdu velice dobrý příklad toho, jak v první etapě ždímání jsou ceny nemovitostí tlačeny výš a výš a výš a výš a výš, a jak vytlačují ty nejslabší hráče ve společnosti, což je především dělnická neboli nižší třída.

Ale často si to tato dělnická třída, a není to jenom dělnická třída, ždímaná třída, užívá, protože může více konzumovat, zatímco rozpouští svůj majetek [*dis-saving*], čerpá ze svých úspor. A lidé se často nedívají dopředu a nepřemýšlí stylem, „co se stane, až nám nezůstane žádný majetek?“ Takže to, co můžete pozorovat je, jak slabší a slabší hráči rozpouští svá aktiva [*dis-saving*], stávají se chudšími a chudšími ve smyslu majetku, ale využívají to, aby si zajistili dobrou kvalitu života.

A myslím, že ještě vyjasním, co mám na mysli rozpouštěním [*dis-saving*]. Rozpouštění úspor či majetku [*dis-saving*] znamená, že mám nějaký majetek a po nějaký čas budu mít vyšší výdaje než příjmy díky tomu, že v podstatě prodávám svůj majetek, který vlastním, bohatým nebo se zadlužím.

Takže rozpouštění úspor… rozpouštění majetku je opravdu klíčovým pojmem pro pochopení ždímání, které jinými slovy znamená mám nějaký majetek [aktiva], který po čase prodám bohatým, a to mi umožní žít dobrý život, zatímco jsem ždímán. Takže tu tak nějak máme lidi, kteří jsou v jistém smyslu nadšení ze svého úpadku. Ale po čase, méně a méně a méně sociálně slabších lidí vlastní své domovy. Ceny nemovitostí stoupají výš a výš. Majetní lidé kumulují stále více bohatství a shromažďují stále více peněz. A dostáváte se do situace, kde jediná cesta, především pro dělnickou třídu, ale často také pro střední třídu, jak vlastnit své domovy, jak soupeřit s bohatými o domovy, je půjčit si peníze od bohatých. Takže vidíme pokles vlastnictví nemovitostí a zvýšení dluhů, nárůst velikosti hypoték. A tohle se pořád děje.

Majetní jsou bohatší a bohatší a bohatší, ceny nemovitostí jdou výš a výš a výš a výš, výše dluhu narůstá a narůstá a narůstá. Až v jeden moment dosáhnete bodu, kdy se majetní podívají na sociálně slabší a na střední třídu a řeknou: „No, už nemáte žádné nemovitosti [aktiva], máte u nás obrovský dluh. Nemyslíme si, že jste ještě důvěryhodní pro splácení dluhu.“ A to je moment, kdy se dostáváme do fáze vytlačování číslo dvě.

Takže, když se dostaneme do fáze dvě, máte tu problém, kdy v podstatě velká část společnosti si už nemůže půjčit peníze. A to se dělo v roce 2008.

Až do roku 2008 je velká část společnosti ždímaná, ale pořád je schopna utrácet, protože jí bohatí půjčují peníze.

Dosáhne v zásadě bodu, kdy bohatí řeknou: „Už nejsou úvěru-schopní, pojďme jim přestat půjčovat.“ A tak vstoupíte do ekonomické krize. Najednou nikdo nepůjčuje. To znamená, že obrovský podíl společnosti si nemůže dovolit utrácet a to je vstupem do ekonomické fáze deprese. Lidé nemohou utrácet, podniky se zavírají. Což znamená, že ještě více lidí nemůže utrácet. A to je prvním bodem ve vytěsňování, kdy majetní, nejen že vás připravují o nemovitosti, ale začínají vám přestávat dovolovat konzumaci.

A tohle samozřejmě znamená, že je tu obrovský nárůst chudoby. Najednou lidé přicházejí o práci, lidé si nemohou půjčit, lidé nemohou utrácet, ekonomika je v obrovské depresi a to znamená, že se do toho musí vložit stát.

Tady, v západní Evropě, žijeme většinou v sociálních státech [*welfare state*], kde vlády a stát mají jakousi teoretickou zodpovědnost zajistit, aby se většina populace nepropadla do chudoby. Ale tato většina populace v počátku druhé fáze nemá žádné bohatství, nemá žádnou moc. V podstatě nemá žádnou možnost, jak se sama může udržet nad hranicí chudoby. Takže do toho vstoupí stát. Ale stát má problém, kterým je, že bohatí se stávají bohatšími a bohatšími a bohatšími a bohatšími. Oni mají aktiva, majetky. Takhle skupina lidí, dělnická třída, ty nemají nic. Stát potřebuje majetky bohatých, aby podpořil dělnickou třídu. Ale bohužel, stát se velice zdráhá zdanit bohaté, takže se obrátí k bohatým a řekne: „Co žádáte za to, abyste dovolili chudým žít, nebo mít, dobrou životní úroveň?“ A bohatí v podstatě řeknou státu tu samou věc, kterou řekli chudým,

což je: „chceme tvoje majetky a pak ti půjčíme peníze“. A pak, pak v podstatě vidíte, že se státu děje přesně ta samá věc, která se stala chudým v první fázi, kterou je, že bohatí… stát postupně rozprodává svůj majetek, rozprodává svůj majetek, rozprodává svůj majetek. V podstatě stát přečerpává tedy rozpouští své úspory [*dis-saving*]. Ceny aktiv, nemovitostí, se začnou znovu zvedat, protože bohatí se stávají bohatšími a bohatšími a bohatšími. A myslím si, že stojí za zmínku, že po [finanční krizi v] roce 2008, přestože počátkem byl krach v cenách nemovitostí, došlo k masivnímu nárůstu cen nemovitostí.

Stát je postaven do stejné situace, ve které se tehdy nacházela dělnická třída. Jediným způsobem, jak může podpořit životní úroveň dělnické třídy, je prodat své majetky a zadlužit se. A tak stát se stává chudším a chudším a chudším, má méně a méně majetku, a víc a víc a víc a víc dluhů. A myslím, že se pokusíme ukázat graf Thomase Pikettyho, který zobrazuje data vlastnictví bohatství jednotlivých států, které se obrovsky, obrovsky propadlo v posledních 20letech.

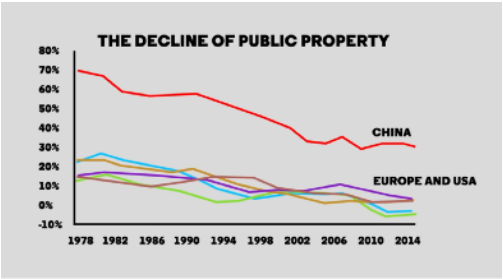

Graf poklesu státního vlastnictví

Na tomto grafu můžete vidět graf vytvořený francouzským ekonomem Thomasem Pikettym, který sleduje míru bohatství, tedy celkové množství majetku oproti celkovému dluhu, všech největších států světa.

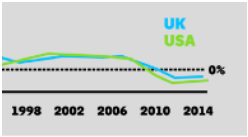

A co zde vidíte, jsou Spojené státy a také evropské státy, v podstatě jejich bohatství se propadlo až na nulu. Je dobré zmínit, že tento graf končí před COVIDem a během COVIDu se tato míra bohatství propadla.

Takže, teď tu máte situaci, ve které západní státy nejen, že nemají žádné bohatství, ale jsou dokonce v obrovském záporném bohatství [*negative wealth*], tj. v dluhu. A tohle je skvělý příklad toho, jak je stát ždímán stejně jako byli chudí.

Takže tu v podstatě máme druhou a třetí fázi ždímání. Druhou fází je ekonomická deprese. Běžní lidé nemohou utrácet. Nejednou je tu propad ve spotřebě a první propad životní úrovně. A ve třetí fázi se do toho vloží stát, stát podporuje životní úroveň, ale postupně sám stát začne být ždímán. Až když stát přijde o své bohatství a dostane se příliš hluboko do dluhů na to, aby si mohl ještě půjčovat, to je moment, kdy vstupujeme do fáze čtyři.

Tak, fáze čtyři je v podstatě to, kde jsme teď. A myslím, že fáze čtyři skvěle vysvětluje, co se právě teď děje britskému státu, neboli vládě, co se čím dál tím víc bude dít americké

vládě a k čemu se postupně schyluje v evropských vládách, což je, že tato vláda se pokusila zakročit, aby ochránila sociálně slabší, jejichž bohatství je ždímáno rapidním nárůstem bohatství majetných. A důsledkem tohoto kroku je její vlastní [státní] bohatství ždímáno a teď už jí žádné bohatství taktéž nezbývá. A je ponechána v situaci, kdy vlastně není nic, co by mohla udělat. Teda, je tu jedna věc, kterou by mohla udělat. Mohla by zdanit bohaté, ale protože tohle není na stole, tak opravdu prostě nemá jinou možnost než zavřít sociální stát [*welfare state*], protože se posouváme zpět do období před druhou světovou válkou, kde veškeré bohatství, veškeré majetky [aktiva], veškerá moc jsou v rukou bohatých. Dělnické, nižší třídě nic nezůstalo. Státu nic nezůstalo. Stát nemá žádné bohatství, aby vám mohl zajistit věci, které by vám měl zajistit.

Takže, co pozorujete a co jsme mohli pozorovat v posledních 10, 15letech a co uvidíme mnohem výrazněji v následujících 10letech, je v podstatě uzavření státu. Takže uvidíte uzavírání místních služeb, uvidíte drastické osekávání podpory, uvidíte podfinancování soudů a podfinancování policie, a následně podfinancování věcí jako je školství a zdravotnictví. Už dávno jsme viděli podfinancování sociálního bydlení. V podstatě, protože stát je ždímán, vláda nemá jinou možnost než v podstatě uzavřít všechny tyto služby. A myslím, myslím si, že toto je ta část diskuse, která nikdy nebyla doopravdy vedena mezi ekonomy a nikdy nebyla vedena v médiích.

Myslím si, že uvidíte… A mimochodem natáčíme tohle video předtím než vyšlo Jarní prohlášení vlády [*the Spring*

Statement]. Ale, co uvidíte je, že vláda… eh… média budou hodně mluvit o fiskálních pravidlech bez toho, aniž by doopravdy pochopila skutečnost, která se za tím skrývá, to jest, že bohatství se stále více přesouvá k malé elitě.

Jediné, co to znamená, je, že pokud stát, neboli vláda, nebude ochotný zdanit tyto elity, které bohatství drží, jediná možnost, kterou má, je pokusit se vyždímat, jak to jen jde, zbývající část společnosti, která má trochu bohatství a trochu moci, což je střední třída.

A to je v podstatě to, co vláda dělá. Snaží se zaplnit tuhle mezeru mezi „zdaníme střední třídu, protože jsou jediní, kteří mají bohatství“, „pokusíme se půjčit si od bohatých.“ Ale ve skutečnosti jediné, co to způsobuje, je další ždímání dalších nejslabších článků, což je střední třída, a další obohacování těch, kteří ždímání způsobují, což jsou bohatí. A pak skončíte v situaci, do které se, tuším, čím dál tím víc dostáváme a do které se dostaneme, a to je, že v podstatě nikdo nemá žádné bohatství s výjimkou bohatých.

A pak začnete pozorovat fyzickou přeměnu společnosti, posledních 70 let žijeme ve společnostech střední a dělnické, nižší třídy. A mám tím na mysli, že žijeme ve společnostech, které nezvykle zajišťují věci jako je dobrá kvalita bydlení a vzdělání a zdravotnických služeb a zboží a služeb pro střední a dělnickou, nižší třídu. Ale tihle lidé už nemají žádné bohatství ani žádnou moc. Takže musíte změnit to, co produkujete, musíte proměnit fyzickou podobu vaší ekonomiky a musíte přestat vyrábět věci pro nižší třídu a přestat vyrábět věci pro střední třídu a začít vyrábět jen

pro bohaté.

A myslím si, že je dobrým historickým příkladem toho, že se to dělo, je známý bramborový hladomor v Irsku [tzv. Velký irský hladomor], kde v podstatě potraviny, které byly pěstované v Irsku a byly vyváženy bohatým lidem, kteří… zatímco Irové umírali, protože byli chudí. Myslím na hladomory v Indii, při kterých lidé v Indii umírali, protože na polích se pěstoval čaj, který se posílal na druhý konec světa. Myslím, že dalším skvělým příkladem je [*youtuber*] MrBeast. MrBeast jede do Afriky, utratí tam $500, aby navždy vrátil zrak dítěti. Důvodem, proč to dítě nemá zrak je, protože žije ve velice nerovné společnosti v zemi, kde je členem chudé třídy a nemá nic. Je zcela vyždímané. Zdroje, které potřebuje k tomu, aby mu byl zrak navrácen, jsou použity bohatými a to dítě s nimi nemůže soupeřit.

Takže se musíte posunout do zcela transformované, tedy přeměněné společnosti, která nevytváří nic pro chudé ani pro střední třídu. Myslím, že nejlepší příklad, na kterém to můžete vidět, obzvlášť tady, kde žiju, je bydlení.

Třeba já jsem vyrůstal v Ilfordu, ve východním Londýně. Byla to, byla to ulice dělnické třídy, to, kde jsme vyrůstali, byla to docela dělnická čtvrť, městečko, hodně malých rodin, které žily v malých řadových domcích. Ale bylo to slušné, bylo to důstojné. Byl tam určitý prostor. A když se pojedete podívat do Ilfordu dnes, spatříte fyzickou proměnu, která vypadá tak, že se všechny domy rozšířily směrem nahoru, rozšířily se směrem dozadu, jsou pronajímány po pokojích a kvalita života je velice nízká. V podstatě je to

slum [*chudinská čtvrť*]. Celé je to tam prostoupené těmito obrovskými bloky velice malých, mrňavých bytů, které uvnitř nabízejí velice nízkou úroveň žití. A to co tady pozorujete je budování slumu. A když pojedete do centrálního Londýna, uvidíte, že se všude staví neuvěřitelně přepychové byty. Uvidíte luxusní restaurace, luxusní hotely, luxusní bary, zcela zaplněné bohatými lidmi, protože bohatí zabrali všechno bohatství, vyždímali všechny ostatní, a přejímají všechny zdroje. A to je ve skutečnosti ono. Tohle je to, co dominuje vládní situaci, o čem se moc nemluví, což je, že slabí hráči jsou postupně vyždímáni či vytlačeni z naší společnosti.

Myslím, že pokud jste z nižší, dělnické, třídy, pokud jste ze sociálně slabší rodiny, z chudých poměrů, už to nějakou dobu pozorujete. Pokud jste více ze střední třídy, možná si ještě neuvědomujete, že to pro vás začíná přicházet. Ale takhle to chodí. Nižší, dělnická třída, je vyždímána, vyřazena jako první, pak je ždímán a vytlačován stát a pak začíná být ždímána střední třída, až se nakonec posunete do jakési podoby jihoafrické, brazilské, indické ekonomiky, kde je všechno vlastněno bohatými a nikdo jiný už nic nemá. To je to, co ovládá náš politický příběh.

A dokud stát, neboli vláda, se ždímáním čili vytlačováním, nic neudělá, nebude tu v zásadě nic, co by s tou situací mohl dělat. A tohle prostě bude pokračovat dál a dál. A bude to horší a horší. A myslím, že je zajímavé si položit otázku, co udělají bohatí, až vyždímou a vytlačí všechny ostatní? Protože v tu chvíli, budou mít obrovské množství pasivního příjmu. Už tu nebude žádný slabý hráč, kterého by mohli ždímat, vytlačit z ekonomiky. Jediná věc, kterou

budou moct udělat se svým enormním příjmem, se svým ohromným bohatstvím, se svým obrovským množstvím zdrojů, je ta, že se můžou pokusit vytlačit, vyždímat jeden druhého. A historicky to v podstatě znamená válku.

Bohatí mají všechno. Chtějí víc. Jediní lidé, od kterých můžete brát, jsou další bohatí lidé. A, jak víte, tohle jsou dějiny Evropy. A druhá světová válka byla v jádru vyvrcholením tohoto, víte co, holokaust, svržení atomových bomb na Japonsko. To bylo logické vyústění neustálého ždímání, které znamená, bohatí si berou víc, bohatí si berou víc, bohatí si berou víc. Až nakonec vy nemáte nic, a jste bezcenní a můžete být využití jako pěšáci ve válce.

Ale tam ještě nejsme. To, o čem teď chci mluvit je, jak tohle souvisí s prohlášením vlády, které vyšlo tento týden, a to tak, že vláda v podstatě vesluje na lodi, která má obrovskou dírou v trupu. Vaše bohatství je ždímáno. Ztrácíte svou moc. Stát přichází o své bohatství a o svou moc. Bohatí se stávají bohatšími a bohatšími a bohatšími každým dnem. A skutečnost tohoto je, že vy se prostě stáváte chudšími. Ztrácíte svou relativní pozici, poměrné postavení ve společnosti. A dokud vy, nižší, dělnická třída, střední třída ve Spojeném království, ve Spojených státech, a stát, neboli vláda, jste ochotní začít couvat, tak tu prostě není žádná alternativa, žádná jiná možnost než zrušení sociálního státu [*welfare state*] a nechat se dovést do chudoby.

Ok, takže rekapitulace. Ždímání čili ekonomické vytlačení je tím důvodem, proč vláda ničí vaši životní úroveň. Je příčinou toho, že vy, vaše rodina a vaše děti budete postupně

chudnout. Rozlišujeme pět fází ždímání, neboli vytlačování.

Fáze číslo jedna, bohatí začínají hromadit peníze. Vyhánějí ceny aktiv, nemovitostí, nahoru, vyhrávají nad dělnickou třídou v boji o zdroje a ženou dělnickou třídu do dluhů.

Fáze dvě, dělnické třídě došly zdroje. Už si nemůže půjčit. Už nemůže utrácet. Přichází hospodářská deprese, propad, a s ní spojená krize. To je ta chvíle, kdy do toho musí vstoupit stát.

Fáze tři, stát taktéž postupně přichází o zdroje. Stát se také ohromně zadluží u bohatých. To je chvíle, kdy vstupujeme do fáze čtyři.

Stát, tj. vláda, nemá jinou možnost než pomalu vysát střední třídu. Až tu nakonec nezbývá žádné bohatství, které by nebylo v držení bohatých, a fyzická struktura vaší společnosti se promění tak, aby podporovala pouze konzumaci majetných lidí. V tu chvíli, téměř každý ve státě žije v zoufalé chudobě.

Fáze pět, už nejsou žádní chudí, žádní slabí hráči, které by bylo možné ždímat a vytlačit.

Bohatí vlastní všechno a jediný způsob, jak se mohou pokusit o růst svého bohatství je vyslat vás, abyste bojovali v jejich vzájemných válkách.

Takže to je další typicky depresivní video z kanálu Garyho ekonomika [*Gary's Economics*]. Poslyšte, chci aby tohle

bylo jasné. Vaši prarodiče bojovali za lepší podmínky a dostali lepší podmínky. Žili ve světě, kde byla široce rozšířená značná chudoba a bojovali za něco lepšího a dostali něco lepšího. Chápali, že jediná cesta, jak toho docílit, je zdanit bohaté.

Vedeme na tomto kanále kampaň za zdanění bohatství, tj. majetku, nikoliv práce. Snažíme se oslovit lidi od labouristů. Přáli bychom si, aby s námi probrali tvoření zákonů.

Tohle se bude zhoršovat. Dokud vláda nebude brát danění majetných vážně, není v podstatě nic, co by mohla udělat. Budu se snažit, aby k věci začala přistupovat vážně a vaše podpora je jediná moc, kterou mám. Takže podporujte tento kanál, sdílejte ho se svými přáteli, sdílejte ho s vaší rodinou, pošlete to svojí mamce, pošlete to [*britské labouristické ministryni financí*] Rachel Reaves, možná jí to bude zajímat.

Pokud přijdete o své bohatství, o svůj majetek, přijdete o veškerou svou moc a přijdete tak o i všechno ostatní.

Zastavte ždímání.

Vezměte si bohatství zpět.

Zdaňte bohatství, majetek, a ne práci.
[*Tax wealth not work.*]

Děkuji.

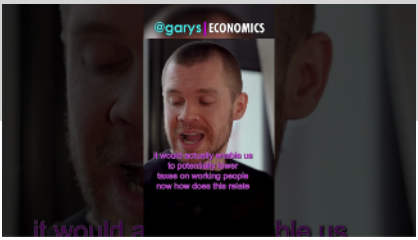

DAŇTE MAJETEK
NIKOLIV PRÁCI

Na tomto kanále jsme ani jednou nepodporovali vyšší daně pro pracující lidi.

Tento kanál byl vždy o vyšších daních pro lidi s obrovským množstvím nahromaděného majetku; pokud je nezdaníte, použijí své enormní příjmy, aby si koupili všechen zbylý majetek, majetková nerovnost bude vyšší a vyšší, přijdeme o střední třídu a propadneme se do chudoby.

Musíme zdanit nahromaděný majetek, a pokud bychom to udělali, tak nám to ve skutečnosti umožní případně snížit daně pro pracující lidi.

Tak, jak tohle souvisí… ou, asi bych měl ještě dodat, nezastáváme ani tak nutně zvýšení daní obecně, tohle je ve skutečnosti o změně toho, kdo ty daně platí.

V tuhle chvíli máme systém, ve kterém, pokud pocházíte z obyčejného, běžného prostředí a máte skvělou práci a vyděláváte hodně peněz, platíte tunu daní. Zatímco vévoda z Westminsteru zdědil 10 miliard liber a neplatil nic.

Takže v tuto chvíli tvrdě pracující lidé platí příliš mnoho daní a superbohatí neplatí dost.

[překlady k instalaci]
SPATŘI LES
NAMÍSTO STROMŮ

Překlady videí z YouTube kanálu GarysEconomics britského ekonoma Garyho Stevensona vznikly jako součást site-specific instalace vytvořené pro výstavu Lekce krajinou [*Learning from the Landscape*] v Gočárově galerii v Pardubicích [21. 3. – 24. 5. 2026].

Poděkování patří všem přátelům, kteří se podíleli na výrobě instalace, obzvlášť Janu Karhánkovi, a na konzultacích dílčích částí překladů. Poděkování patří také kurátorovi výstavy Pavlu Liškovi za jeho důvěru a veškerou péči a Markétě Soukupové, vedoucí grafických dílen AVU, za pomoc s tiskem brožur.

Výběr videí a překlady: Xénie Poldaufová

Originální názvy použitých videí:

Welcome to GarysEconomics [str. 2]
Growth won't save us [str. 3]
Start protecting your resources [str. 5]
Why billionaires are funding the far right [str. 7]
The super rich are the easiest people to tax [str. 8]
Why Labour are crushing your living standards [*The squeeze out*] [str. 9]
Tax wealth, not work [str. 30]

Vytiskly Grafické dílny AVU v Praze v nákladu 250 ks. [2026]

for more educational videos
please visit Gary's Economics
YouTube Channel
více vzdělávacích videí
najdete na YouTube kanále
Gary's Economics
[lze zapnout CZ titulky]